

รายงานการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติขององค์กร (Case Study) สำหรับมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999)

1. บทนำ

1.1 จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากมายในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

สำหรับผลของการพัฒนาในด้านบวก ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการกระจายการศึกษามากขึ้น ซึ่งผลด้านบวกเหล่านี้กระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้น้อย แต่ผลกระทบด้านลบจากการเปลี่ยนแปลงนี้กลับส่งผลเป็นวงกว้าง เช่น ในด้านการดำรงชีวิตที่เกิดความต้องการสิ่งอุปโภค บริโภคที่เกินความจำเป็น ในด้านการประกอบอาชีพที่เผชิญกับการได้รับความไม่เป็นธรรม การมีพ่อค้าคนกลาง ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ โดยที่ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมลดลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกลืมเลือนและเริ่มสูญหายไป

ดังนั้นสิ่งสำคัญก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและควมมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทย

และสังคมไทยเคยมีอยู่เดิม แต่ต้องถูกกระทบจากการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่ และปัญหาความอ่อนแอของสังคม รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี

1.2 พระบรมราโชวาทเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้คนไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2517 ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ความว่า

“...การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้...”

จากพระบรมราโชวาทดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีความเป็นห่วงประเทศชาติเป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วงเวลานั้นเป็นช่วงหลังเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ไม่นานนัก และเป็นช่วงที่ประชาธิปไตยกำลังแบ่งบาน อีกทั้งยังเป็นช่วงที่ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ซึ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้เติบโตแบบก้าวกระโดด พัฒนาอุตสาหกรรมแทนการนำเข้า ประเทศมีหนี้มากเพราะต้องกู้เงินจากต่างประเทศ ซึ่งในการชำระหนี้สินนั้น ใช้วิธีส่งออกสินค้าเกษตร จึงทำให้ต้องเพิ่มการผลิตสินค้าเกษตร เป็นผลให้ต้องลดพื้นที่ปลูกป่าและปลูกพืชเศรษฐกิจแทน พระองค์จึงพระราชทานหลักปรัชญานี้ให้คนไทยเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างไม่ก้าวกระโดด อยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท

และในปี พ.ศ. 2517 ปีเดียวกันนั้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ยังได้พระราชทานแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอีกครั้งหนึ่งไว้อย่างกระชับชัดเจน ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะบุคคล ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันพุธที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2517 ความว่า

“...คนอื่นจะว่าอะไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งสมัยใหม่ แต่เราอยู่พออยู่พอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะทำให้เมืองไทย พออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงาน

ตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรื่องอย่างยอด แต่เรามีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้กำลังตก กำลังแย่ กำลังยุ่ง เพราะแสวงหาความยิ่งยวด ทั้งในอำนาจ ทั้งในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทางอุตสาหกรรม ทางลัทธิ ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขอย้ำ พอควร พออยู่ พอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวร ที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดเวลา...”

พระราชดำรัสนี้พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเน้นถึง พอควร พออยู่ พอกิน มีความสงบ ซึ่งกระชับแต่มีความหมายชัดเจน คนไทยส่วนใหญ่ยังมี

ความเข้าใจตลาดเคลื่อนเลยทำให้ขาดความสนใจ จนเมื่อปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจอย่างหนัก พนักงานถูกปลดเป็นจำนวนมาก ค่าเงินบาทถูกลดค่าลงอย่างมาก ผู้ประกอบการล้มละลายจำนวนมาก ช่วงเวลานั้นเองพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้พระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีกครั้งหนึ่ง ดังพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดีที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ความว่า

“...ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกคนหรือครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัย จริง อาจจะไม่ล้าสมัย คนอื่นเขาต้องการเศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง เลยรู้สึกว่าจะไม่หุหุหุ แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้...”

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้ถูกนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง จนปัญหาภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศเริ่มคลี่คลาย นับว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ช่วยให้พสกนิกรสามารถผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนั้นไปได้ และปัจจุบันแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกน้อมนำมาใช้อย่างต่อเนื่องและกว้างขวางมากขึ้นทั้งภาคเอกชนและหน่วยงานต่าง ๆ ดังจะเห็นจากผลลัพธ์ของหลายต่อหลายท่านที่ปฏิบัติตามและพบทางออกของชีวิตที่พึ่งพาตนเองได้ และมีความสุขอย่างแท้จริง

1.3 ที่มาของมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม

มอก.9999 คือ มาตรฐาน “แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม” เดิมคนไทยส่วนใหญ่เข้าใจว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สามารถใช้ได้กับภาคเกษตรกรรมและภาคสังคมเท่านั้น เนื่องจากการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระยะที่ผ่านมา ได้สะท้อนความสำเร็จออกมาอย่างเด่นชัดในภาคเกษตรกรรมและชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำเกษตรกรรมตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ทั้งในรูปของกลุ่มเกษตรกร หรือเกษตรกรรายบุคคล ส่งผลให้คนส่วนใหญ่ในสังคมเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรรมและชนบท ไกลตัวของสังคมเมือง ทำให้การประยุกต์ใช้ในภาคอุตสาหกรรมไม่เป็นที่แพร่หลาย และมีการนำปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ด้วยความเข้าใจที่แตกต่างกัน ซึ่งโดยแท้จริงแล้วปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งแนวคิดและแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนได้ในทุกระดับและทุกสาขา ความชำนาญ ตั้งแต่ระดับองค์กร บริษัท ผู้บริหาร ตลอดจนพนักงาน โดยการสร้างความสมดุลให้แก่ธุรกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาองค์กรธุรกิจที่สร้างสรรค์ทำให้เกิดผลกำไรที่ยั่งยืนและมีความสุขร่วมกันทั้งในธุรกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของภูมิคุ้มกันในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และสามารถตอบสนองนโยบายรัฐบาลที่มีจุดมุ่งหมายพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศไทยให้เป็นเศรษฐกิจดุลยภาพและยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งองค์กรในห่วงโซ่อุปทาน มีความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีแนวคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยที่องค์กรต่าง ๆ สามารถกำหนดวิธีการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคง เติบโตได้อย่างยั่งยืน และมีความสุขพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งความไม่แน่นอนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมือง และกฎระเบียบ กระทรวงอุตสาหกรรมจึงมีแนวคิดในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ใช้ในภาคอุตสาหกรรม โดยมอบหมายให้สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ดำเนินการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 9999 ซึ่งเป็นเลขหมายมงคล และเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อเป็นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับองค์กรภาคอุตสาหกรรมทุกประเภท ทุกขนาด และทุกที่ตั้ง ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าว ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการคณะที่ 1045 เพื่อกำหนดมาตรฐานแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เป็นที่ปรึกษา ดร.วิฑูรย์ สิมะโชคดี ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นประธาน และมีผู้ทรงคุณวุฒิจาก 13 หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมเป็นคณะกรรมการวิชาการดังกล่าวด้วย โดย มอก. 9999 เล่ม 1-2556 แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคอุตสาหกรรม ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2556 และได้มีการจัดสัมมนาเปิดตัวอย่างเป็นทางการ เมื่อเดือนมิถุนายน 2556

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรและองค์กรให้มีการบริหารจัดการและการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคง เติบโตได้อย่างยั่งยืน และมีความสุข ตลอดจนมีภูมิคุ้มกันที่ดีพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมืองและกฎระเบียบ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและผันผวน ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การดำเนินงานและการประกอบธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจ

พอเพียงภาคอุตสาหกรรม จะตั้งอยู่บนพื้นฐานความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ควบคู่กับการมีความรู้และคุณธรรม

มาตรฐานเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999) เป็นมาตรฐานภาคสมัครใจ (Guidance) องค์กรทุกประเภท ทุกขนาด สามารถนำมาตรฐาณดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ภายในองค์กรได้ โดยมาตรฐานเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999) มีจุดประสงค์สำคัญ คือ ความสมดุล ความมั่นคง ความยั่งยืน และการมีความสุข จึงสามารถตอบโจทย์ได้ในทุกมิติ หากได้มีการนำไปใช้อย่างจริงจังจะเกิดประโยชน์ต่อองค์กร ดังนี้

1. เป็นแนวทางเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Transformation) พฤติกรรมของบุคลากรและองค์กร โดยการบูรณาการ (Integrate) เข้ากับกระบวนการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเสริมสร้างบุคลากรให้มีพื้นฐานจิตใจอยู่ในระดับพอเพียง

2. ช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงและบุคลากรสามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานไปช่วยในการปรับปรุงระบบการทำงาน (System) กระบวนการทำงาน (Process) กิจกรรมต่าง ๆ (Activities) และการดำเนินชีวิต เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

3. ช่วยให้องค์กรมีรูปแบบในการบริหารองค์กรเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ และสามารถเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับเหตุการณ์ในอนาคต ทั้งการบริหารอนาคต (Foresight) การแบ่งปันให้ผู้มีส่วนได้เสียอย่างสมดุล (Insight) การบริหารกลยุทธ์เพื่อความพอเพียงและความยั่งยืน (Strategy Management for Sufficiency and Sustainability) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) และการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อให้เกิดความสมดุลและความมั่นคงในการดำรงชีวิต (Life Balance)

4. ช่วยให้บุคลากรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงในตน โดยมีองค์กรสนับสนุน เกื้อกูล และแบ่งปันปัจจัยและทรัพยากรที่จำเป็น

มาตรฐานเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999) เน้นย้ำถึงการเติบโตอย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน และมีความสุข เน้นการพึ่งพาตนเอง การให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม การรับผิดชอบต่อสังคมและวัฒนธรรม สามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐานอื่น ๆ ได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่ง

เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสากลต่าง ๆ เช่น มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) มาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) และ SDG (Sustainable Development Goals) เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของมาตรฐานเหล่านี้ในการสร้างสังคมและระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืน รวมถึงยังสามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐานอื่น ๆ ในด้านการจัดการคุณภาพ การเกษตรอินทรีย์ หรือการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อีกด้วย

1.4 ขอบข่ายของมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999)

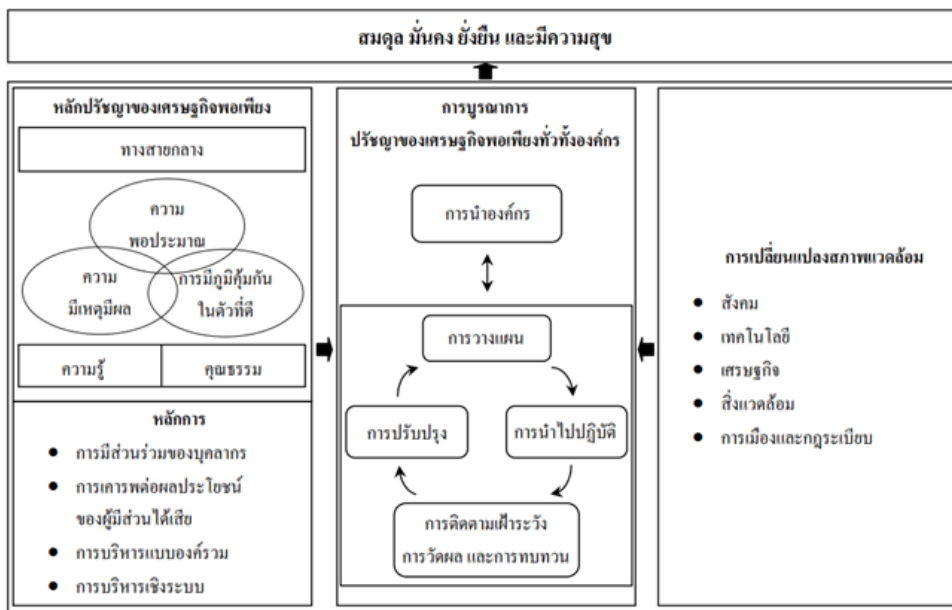
มาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999) กำหนดบทนิยาม หลักการ แนวทางเกี่ยวกับองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม และแนวทางการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรมทั่วทั้งองค์กร สำหรับองค์กรภาคอุตสาหกรรมทุกประเภท ขนาด และที่ตั้ง เพื่อ

1. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรและองค์กรให้มีการบริหารจัดการและการดำเนินงาน โดยยึดหลักการของมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคง เติบโตได้อย่างยั่งยืน และมีความสุข พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งความไม่แน่นอน

2. แสดงให้เห็นความสามารถในการบริหารองค์กรที่สะท้อนถึงการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999) ไม่ใช่มาตรฐานระบบการจัดการ และไม่มีจุดมุ่งหมายให้นำไปใช้เพื่อการรับรอง

ภาพรวมของมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999) ดังแสดงในภาพที่ 13

ภาพที่ 13 ภาพรวมของมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม
(ที่มา : มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม มอก.9999 เล่ม 1-2556)

1.5 บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999) มีดังต่อไปนี้

- **การดำเนินธุรกิจตามทางสายกลาง (Middle Path)** หมายถึง การดำเนินธุรกิจที่ไม่สุดโต่งในการแสวงหากำไร คำนึงถึงผลกระทบและการพัฒนาด้านสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม มองความคุ้มค่าของสิ่งที่กระทำ ทั้งที่มีและไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดำเนินการด้วยความประหยัดและเรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

- **การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-Immunity)** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งความไม่แน่นอนในด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมืองและกฎระเบียบ โดยคำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบัน และความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล
- **ความพอประมาณ (Moderation)** หมายถึง ความพอดีที่ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไป ในมิติต่าง ๆ ของการกระทำ หรือความพอใจในสิ่งที่สมควร ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่น้อยเกินไปจนก่อให้เกิดความขัดสน และไม่มากเกินไป จนก่อให้เกิดความเสียหายและความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น
- **ความพอเพียง (Sufficiency)** หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก
- **ความมีเหตุผล (Reasonableness)** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณ ในมิติต่าง ๆ ที่เป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุ ปัจจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบและถูกต้อง
- **ความสุข (Happiness)** หมายถึง ปราศจากความทุกข์ทรมาน อ่อนแอ หงุดหงิด และ ความอึดอัด
- **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy)** หมายถึง ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อ ไหว่ก้าวหน้าต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์
- **เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)** หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ใ้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีก่อน คือ ให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ มิได้มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว

1.6 หลักการของมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999)

“หลักการของ มอก.9999” ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรและองค์กร อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ได้แก่

- การมีส่วนร่วมของบุคลากร โดยองค์กรจะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการปรับปรุง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร ภายใต้หลักการที่ว่า บุคลากรทุกระดับเป็นประโยชน์ต่อองค์กรทุกคน

- การเคารพต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยองค์กรจะต้องยอมรับและเอาใจใส่ในเรื่องผลประโยชน์ สิทธิตามกฎหมายรวมทั้งตอบสนองต่อข้อกังวลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

- การบริหารแบบองค์รวม โดยองค์กรควรจะต้องมีการคิดและพิจารณาเรื่องต่าง ๆ อย่างมีระบบครบวงจร ทั้งในเรื่องการนำองค์กร การวางแผน การมุ่งเน้นลูกค้า บุคลากร สารสนเทศ กระบวนการ และผลลัพธ์ทางธุรกิจ รวมทั้งควรคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรและประโยชน์ส่วนรวม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งจะช่วยในการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในอนาคตให้เป็นไปในทิศทางที่องค์กรต้องการ

- การบริหารเชิงระบบ โดยองค์กรจะต้องซื่อสัตย์ ให้ความสำคัญและบริหารจัดการกระบวนการที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม โดยพิจารณาให้ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนการจูงใจองค์กร การกำกับดูแล และการควบคุม ซึ่งจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

ในการนำมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (หลักการของ มอก.9999) ไปปฏิบัติจะต้องมีแนวทางใน “การบูรณาการ” เพื่อให้เกิดประสิทธิผลทั่วทั้งองค์กร โดยผู้บริหารระดับสูงต้องมีบทบาทใน “การนำองค์กร” เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในขั้นตอนต่อ ๆ ไป อันได้แก่ การวางแผนการนำไปปฏิบัติ การติดตาม ใฝ่ระวัง และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยนำ “วงจรเดมมิง” หรือ “วงจร PDCA” มาประยุกต์ใช้ในการจัดลำดับข้อกำหนดเพื่อให้ผลการดำเนินงานเสร็จสมบูรณ์ ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเชื่อถือได้ โดยการใช้วงจร PDCA เป็นเครื่องมือการบริหารงานอย่างต่อเนื่องในการติดตาม ปรับปรุงพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยประกอบด้วย P (Plan) เป็นการวางแผนงานจากวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น D (Do) เป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง C (Check) เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด A (Action) เป็นการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา

1.7 องค์ประกอบหลักของมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประชาชนทุกระดับ ทั้งระดับครอบครัว ชุมชน องค์กร และระดับประเทศได้ โดยประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

ภาพที่ 14 องค์ประกอบที่สำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง
(ที่มา : <https://sjn.ac.th/เศรษฐกิจพอเพียง-กับพอช>)

1. **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดี พอจำเป็น และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น ในภาคส่วนธุรกิจ การลงทุนแบบพอประมาณ พอเหมาะตามความจำเป็นและภายใต้ความเป็นไปได้ ไม่ทุ่มทุนทรัพย์ที่มีทั้งหมด เพื่อไม่ให้ธุรกิจต้องประสบภาวะเสี่ยง การผลิตในจำนวนพอประมาณเพื่อไม่ให้มีสินค้าเหลือ เสียของเสียเงินลงทุน ผลิตตามกำลังศักยภาพขององค์กรเพื่อไม่ให้เกินกำลังจนเกิดความเสี่ยง เป็นต้น

2. **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ่วงถือนิ่ง โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ เช่น เมื่อองค์กรต้องการจะลงทุนเพิ่ม องค์กรต้องหาเหตุผลให้ได้ก่อนว่าลงทุนเพิ่มไปทำไม แล้วได้อะไรกลับมา เป็นต้น

3. **ภูมิคุ้มกันที่ดี** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และกฎระเบียบ การเมือง เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ทันที่ โดยองค์กรต้องทำความเข้าใจกับธุรกิจของตนเองให้ละเอียด เหมือนกับประโยคที่ว่า รู้จักตนเอง รู้จักลูกค้า รู้จักตลาด และรู้จักคู่แข่ง อีกทั้งหมั่นติดตามข่าวสาร ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีและมีเหตุผล ส่งผลให้ผลลัพธ์ออกมาดี ไม่เกิดปัญหาใด ๆ แก่ธุรกิจ

นอกจากนั้นองค์กรยังต้องมี**เงื่อนไขสำคัญ** เพื่อให้เกิดความพอเพียงในการตัดสินใจ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

- **เงื่อนไขความรู้** อาศัยความรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะต้องมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาพัฒนากระบวนการดำเนินธุรกิจอยู่เสมอ เพื่อให้ธุรกิจเกิดความก้าวหน้าและเติบโตต่อไปได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

- **เงื่อนไขคุณธรรม** คือ การยึดถือคุณธรรมต่าง ๆ อาทิ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปัน ฯลฯ ดังนั้นองค์กรจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ โดยไม่เอาเปรียบลูกค้า พนักงาน คู่ค้า สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม และพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคม อย่างเช่นการทำโครงการ / กิจกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่เห็นได้ชัดในปัจจุบันมีธุรกิจมากมายหันมาสนใจเรื่องนี้นักมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี และยังสามารถส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจ ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในธุรกิจนั่นเอง

หากองค์กรมีดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความพอเพียงในธุรกิจนั้น สุดท้ายแล้วองค์กรนั้นย่อมมีแนวโน้มสูงที่จะดำเนินต่อไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

1.8 หลักการทรงงาน 23 ประการ

ภาพที่ 15 หลักการทรงงาน 23 ประการ

ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

(ที่มา : www.sdperspectives.com/next-gen/king-bhumibol-adulyadej-5-december-2018/)

บุคลากร และองค์กร ทุกประเภท ทุกระดับ และทุกสาขาความชำนาญ รวมทั้งครอบครัว และชุมชน สามารถน้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การดำเนินธุรกิจ และการบริหารจัดการ ใหม้ความเข้มแข็ง ความก้าวหน้า และมีความสุขร่วมกันทั้งในชีวิตครอบครัว ธุรกิจ ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งจะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้น จากเอกสาร แผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ ใหญ่ได้ รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชน

2. ระเบิดจากข้างใน

พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว

3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน...มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบรู้ทั้งหมดฉันไม่เห็นด้วย...อย่างบ้านคนอยู่ เราบอกบ้านนี้มันผุตรงนั้น ผุตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะซ่อม...เอาตกลง รั้อบ้านนี้ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อย ๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

การแก้ปัญหายางอย่างนั้น จะพระราชทานแนวคิดหลักการในการเข้าใจ เขาถึง พัฒนา

4. ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงาน พระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรงแล้ว ก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่อง สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำ เพื่อการเกษตร การอุปโภค บริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับไขภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ไ้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องกันด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้

การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวใหม่มีความพอกิน พอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาด ล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

5. ภูมิสังคม

การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วย โดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

6. องค์กรวม

ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทย ประมาณ 10 - 15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและตลาด รวมถึงการรวมกลุ่ม รวมพลังชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร นั่นคือทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1, 2 และ 3

7. ไม่ติดตำรา

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลม และรวมชอมกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน คือ “ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

8. ประหยัด เรียบง่าย ใตประโยชน์สูงสุด

ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่าเรื่องสวนพระองค์ที่ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน

ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎรทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำตัวเอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูง หรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“...ใใปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะใใประหยัดงบประมาณ...”

9. ทำใใง่าย

ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทำให้การคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริดำเนินไปใใโดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศโดยสวบรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้น ๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งใใยากใใกลายเป็นง่าย ทำสิ่งใใสลับซับซ้อนใใให้ใใง่าย อันเป็นกรแก้ไขปัญหาคด้วยการใใกฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งใใยากใใกลายเป็นง่ายนั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า “ทำใใง่าย” หรือ “Simplicity” จึงเป็นหลักคิดที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

10. การมีส่วนร่วม

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ “ประชาพิจารณ์” มาใใใในการบริหาร เพื่อเปิดโอกาสใใให้สาธารณชน ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้มีส่วนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใใที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องใใให้ใใกว้างขวาง หนัก รู้จักรับความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษวิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยการปฏิบัติบริหารงานใใให้ประสบความสำเร็จใใที่สมบูรณนั้นเอง...”

11. ประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาและช่วยเหลือ
พสกนิกรในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงระลึกถึง
ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ใครต่อใครบอกว่า ขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนอันนี้ ฟังจนเบื่อ อาจรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อ
ใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้ ๆ อยู่เรื่อย แล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้
คิดว่า คนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้น มิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะ
อาศัยได้...”

พระบรมราโชวาท มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2514

12. บริการรวมที่จุดเดียว

การบริการรวมที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่
เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมาขอใช้
บริการ จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยจะมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ มารวมดำเนินการและให้บริการ
ประชาชน ณ ที่แห่งเดียว ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...กรม กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ชีวิตประชาชนทุกด้านได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ปรองดองกัน ประสานกัน ตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์กลางของตนเอง แต่อาจจะมึนงงว่าตนเป็นศูนย์กลางของตัวเอง
คนอื่นไม่เกี่ยวข้อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กอง
ทั้งในด้านเกษตรหรือในด้านสังคม ทั้งในด้านงาน การส่งเสริมการศึกษา มาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่า
ประชาชน ซึ่งต้องใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดู สวมเจ้าหน้าที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มา
อยู่พร้อมกันในที่เดียวกัน เหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้าน ก็หมายถึงว่า ที่สำคัญปลายทางคือประชาชน จะได้รับ
ประโยชน์และต้นทุนของผู้เป็นเจ้าหน้าที่จะให้ประโยชน์...”

13. ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึง
ปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาป่า
เสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริการปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟู
ธรรมชาติ หรือแม้กระทั่งการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พืชน
นอกจากได้ประโยชน์ตามชื่อของไม้แล้ว ยังช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย เห็นได้ว่าทรงเข้าใจ
ธรรมชาติและมนุษย์อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้ทุกคนอยู่รวมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

14. ไซเบอร์ความปลอดภัย

ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการ
แนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น
การนำน้ำดีขับไล่น้ำเสีย หรือเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี ตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ
การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำรัส
ความว่า “ไซเบอร์ความปลอดภัย”

15. ปลูกป่าในใจคน

เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดินด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภคและใช้
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองและสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม ปัญหา
ความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้นในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกใน
การรักษาผืนป่าให้แก่นคนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะต้องปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลง
บนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

16. ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุน คือ กำไร Our loss is our gain... การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และ
การที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือ หลักการในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล
อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมี
ผลเป็นกำไร คือ ความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ดังพระราชดำรัสที่
ได้พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทยที่ได้นำเอา ถวายพระพร เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา
เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า

“...ประเทศต่าง ๆ ในโลก ในระยะ 3 ปีมานี้ คนที่ก่อตั้งประเทศที่มีหลักทฤษฎีในอุดมคติที่ใช้ใน
การปกครองประเทศ ล้วนแต่ล้มละลายลงไปแล้ว เมืองไทยของเราจะสลายลงไปหรือ เมืองไทยนับว่าอยู่ได้มา
อย่างดี เมื่อประมาณ 10 วันก่อน มีชาวต่างประเทศมาขอพบเพื่อขอโอวาทเกี่ยวกับการปกครองประเทศว่าจะ
ทำอย่างไร จึงได้แนะนำว่าให้ปกครองแบบคนจน แบบที่ไม่ติดตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี มีเมตตา ก็
จะอยู่ได้ตลอด ไม่เหมือนกับคนที่ทำตามวิชาการที่เวลาเปิดตำราแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้า
แรกเริ่มใหม่ ถอยหลังเข้าคลอง ถ้าเราใช้ตำราแบบอะลุ่มอล่วยกันที่สุดในที่สุดได้ก็เป็นการดี ให้โอวาทเขาไปว่า
ขาดทุนเป็นการได้กำไรของเรา นักเศรษฐศาสตร์คงความไม่เข้าใจ แต่เราอธิบายได้วา ถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่
ในที่สุดเราเสียนั้นเป็นการได้ทางอ้อม ตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่งคือ เงินของ
ประชาชน ถ้าวายให้ประชาชนอยู่ดี กินดี ก็ต้องลงทุน ต้องสร้างโครงการซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อย พัน หมื่นล้าน
ถ้าทำไปเป็นการจ่ายเงินของรัฐบาล แต่ไม่เข้าประชาชนจะได้รับผล ราษฎรอยู่ดี กินดี ราษฎรได้กำไรไป ถ้า
ราษฎรมีรายได้ รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไป เพื่อความก้าวหน้าของ

ประเทศไทย ถ้ารู้จัก สามัคคี รู้เสียสละ คือการได้ ประเทศไทยก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็น การนับที่เปนมูลค่าเงินไม่ได้...”

17. การพึ่งตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในเบื้องต้นเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้ประชาชนมี ความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตาม สภาพแวดล้อม และสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุด ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวใหม่มีความพอกินพอใช้ก่อน อื่น เป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญใน ระดับสูงขึ้นไป...”

18. พออยู่พอกิน

การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้เริ่มจากการเสด็จ พระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ไต่ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเขาพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาอย่างลึกซึ้งว่ามีเหตุผลมากมายที่ ทำให้ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกร มีความกินดีอยู่ดี มี ชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อน แล้วจึงขยายใหม่มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

ในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของประเทศมิใช่งานเล็กน้อย แต่ต้องใช้ความคิดและกำลัง ของคนทั้งชาติจึงจะบรรลุผลสำเร็จ ด้วยพระปรีชาญาณในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่าแนวพระราชดำริในพระองค์นั้น “เรียบง่าย ปฏิบัติได้ผล” เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าโครงการดี ในไม่ช้า ประชาชนก็ได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ ไป...”

19. เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชม หาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด นานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้ รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดัง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระราชทานไว้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ครอบครัวยุทธศาสตร์ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมี

ผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริตและใหม่มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ได้เป็นอย่างดี

20. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน

“...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานที่สำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็น ประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522

“...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533

“...ผู้ว่า CEO ต้องเป็นที่สุจริต สุจริตไม่ได้ ถ้าสุจริตแมแต่ชนิดเดียวก็ขอแข่งใหม่อันเป็นไป...”

“...ข้าราชการหรือประชาชนมีการทุจริต ถ้ามีทุจริตแล้วบ้านเมืองพัง ที่เมืองไทยพังมาเพราะ มีทุจริต...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2546

21. ทำงานอย่างมีความสุข

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรง พระเกษมสำราญและทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับ ผู้อื่น...”

22. ความเพียร: พระมหาชนก

จากพระราชนิพนธ์พระมหาชนก เป็นพระราชนิพนธ์ที่พระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการคิด ประดิษฐ์ ทำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบ และคติธรรม ต่าง ๆ ได้ ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยยอมรับมาศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติตามรอย พระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายามแมจะไม่เห็นผล ก็ยังวางน้ำตอไป เพราะถ้าไม่เพียรวางก็จะตกเป็นอาหาร ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่มาช่วยเหลือมีใจหมั่น

เช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่าง ๆ ในระยะแรก ที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็มีเดทอพระราชหฤทัย มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

23. รู้ รัก สามัคคี

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำรัสในเรื่อง “รู้ รัก สามัคคี” มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคำสามคำที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ไขปัญหา

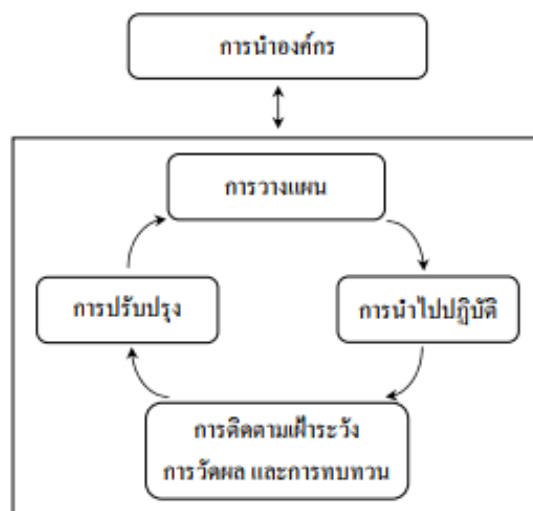
รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบด้วยกระบวนการแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติ แก้ไขปัญหานั้น ๆ

สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือรวมใจ เป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเขาไปแก้ปัญหาใหญ่หลวงไปได้ด้วยดี

1.9 แนวทางการบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรมทั่วทั้งองค์กร

1. ทั่วไป

การนำมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรมไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารระดับสูง ควรมีบทบาทในการนำองค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางอย่างต่อเนื่องในการวางแผน การนำไปปฏิบัติ การติดตามเฝ้าระวัง การวัดผลและการทบทวน และการปรับปรุง ดังแสดงในภาพที่ 16

ภาพที่ 16 การบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรมทั่วทั้งองค์กร

(ที่มา : มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม มอก.9999 เล่ม 1-2556)

2. การนำองค์กร

เพื่อแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ต่อปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความมุ่งมั่นในการนำมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรมไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารระดับสูงควรประพฤติตนเป็นแบบอย่าง และ

- (1) กำหนดทิศทางขององค์กรโดยการบูรณาการแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรมเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยม นโยบาย กลยุทธ์ วัฒนธรรม โครงสร้าง หรือ การดำเนินการต่าง ๆ และสื่อสารให้บุคลากรในองค์กรมีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (2) ทำให้มั่นใจว่าบุคลากรในองค์กรมีความสามัคคี และมีส่วนร่วมในการนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรมไปปฏิบัติ
- (3) จัดสรรบุคลากร เทคโนโลยี วิธีการ งบประมาณ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานอย่างพอเพียง และทำให้มั่นใจว่ามีการใช้ทรัพยากร รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) ทำให้มั่นใจว่าองค์กรมีการปฏิบัติตามกฎหมายและดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใสและมีจริยธรรม
- (5) ให้ความสำคัญต่อการแบ่งปันและการพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม ควบคู่กับการดำเนินธุรกิจ
- (6) มีการทบทวนผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ และนำผลของการทบทวนไปใช้ในการปรับปรุงและการวางแผนต่อไป

3. การวางแผน

องค์กรควรมีการวางแผนเพื่อการนำไปปฏิบัติ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีการติดตามเฝ้าระวัง การวัดผลและการทบทวน และการปรับปรุง ตามความเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสมเหตุสมผล และสอดคล้องกับขีดความสามารถในการบริหารจัดการ องค์กรควร

- (1) ประเมินขีดความสามารถทั้งปัจจุบันและอนาคตขององค์กร ซึ่งรวมถึงความพร้อมด้านบุคลากร กระบวนการ เทคโนโลยี งบประมาณ โดยพิจารณาข้อมูลประวัติศาสตร์และความเป็นมาขององค์กร และท้องถิ่นที่ดำเนินธุรกิจ รวมถึงปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยม ในการดำเนินธุรกิจขององค์กร
- (2) กำหนดกลยุทธ์ที่สนับสนุนหลักการของมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม และนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กร โดยพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ซึ่งรวมถึงความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และปัจจัยแห่งความล้มเหลว สภาพของอุตสาหกรรมทั้งในอดีต ปัจจุบันและความไม่แน่นอน

ในอนาคต การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การเมืองและ
กฎระเบียบ ทั้งในและต่างประเทศ

- (3) วางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่สามารถวัดผลได้ในทุกระดับขององค์กร รวมถึง
ระดับบุคคล
- (4) บริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานด้านการบริหาร
ความเสี่ยง
- (5) สื่อสารกลยุทธ์ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ นโยบาย และความเสี่ยง ให้บุคลากรในองค์กร
มีความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การนำไปปฏิบัติ

องค์กรควรควบคุมการดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้แก่ บุคลากร เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้
เป็นไปตามกลยุทธ์ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และนโยบายด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดไว้

องค์กรควรมีการกำหนดช่องทางและวิธีการในการสื่อสาร ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร
เกี่ยวกับการดำเนินการ ประสิทธิภาพ และผลลัพธ์ของการนำไปปฏิบัติตามความเหมาะสม

4.1 บุคลากร องค์กรควร

- (1) จัดฝึกอบรมบุคลากรหรือดำเนินการด้วยวิธีอื่นใด เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจใน
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- (2) สร้างจิตสำนึกและส่งเสริมให้บุคลากรมีความมั่งคั่ง มีความอดทน มีความเพียร มีวินัย
สามารถพึ่งพาตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีน้ำใจ มีการแบ่งปัน และมีความซื่อสัตย์สุจริต
- (3) ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาหาความรู้ ทักษะ และแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของ
ตนเองและองค์กร ในการปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และ
ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความก้าวหน้าในการทำงานและการดำรงชีวิต
- (4) ส่งเสริมให้เกิดความสมดุลระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรและครอบครัว
และการเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตหลังเกษียณ รวมถึงการเก็บออมตั้งแต่วัย
ทำงาน การรักษาสุขภาพ การสร้างครอบครัวที่อบอุ่น การรวมกลุ่มหรือเครือข่ายเพื่อการ
มีสังคมหลังเกษียณ การสร้างต้นทุนในชีวิตหลังเกษียณ เช่น การมีความรู้ในการดำรงชีวิต
การเตรียมตัวให้พออยู่พอกิน เป็นต้น
- (5) ส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และเข้าใจถึงประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ
รวมถึง ดิน น้ำ ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ ในการจรรโลงจิตใจ การดำรงชีวิต
และการพึ่งพากัน

4.2 เศรษฐกิจ องค์กรควร

- (1) สร้างหรือดำเนินธุรกิจหลักใหม่ที่มีความมั่นคงโดยใช้ความรู้ความสามารถหลักขององค์กร
- (2) พิจารณาผลตอบแทนจากการดำเนินธุรกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาวบนพื้นฐานของการแบ่งปัน โดยมุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม
- (3) ขยายหรือลงทุนธุรกิจให้เหมาะสมกับฐานะขององค์กร โดยพิจารณาความสามารถในการรับภาระหนี้สินและภาระผูกพันอื่น และความเสี่ยงขององค์กรและธุรกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- (4) ใช้และพัฒนาเทคโนโลยีที่มีอยู่ให้เหมาะสม สามารถบริหารจัดการเองได้ สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมขององค์กร และตามสภาพภูมิศาสตร์และลักษณะสังคม
- (5) ส่งเสริมการใช้ พัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาขององค์กร ชุมชน และสังคม
- (6) ศึกษาวิทยาการและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและทันสมัย รวมทั้งเลือกสรรส่วนที่สำคัญและเป็นประโยชน์ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพแวดล้อมขององค์กร
- (7) ส่งเสริมการสร้างบรรยากาศให้บุคลากรทั่วทั้งองค์กรมีความคิดสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การสร้าง และพัฒนานวัตกรรม
- (8) มีการสร้างนวัตกรรมด้านปัจจัยการผลิต ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ เทคโนโลยี องค์กร หรือการบริหารจัดการที่เป็นประโยชน์ สอดคล้องกับกลยุทธ์ และก่อให้เกิดความยั่งยืนขององค์กร ชุมชน และสังคม
- (9) ส่งเสริมให้มีการพัฒนานวัตกรรมจากภูมิปัญญาขององค์กร ชุมชนและสังคม โดยอาจพัฒนาร่วมกับชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ เครือข่ายธุรกิจ องค์กรผู้บริโภคร หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ

4.3 สังคม องค์กรควร

- (1) ศึกษาประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนและสังคมที่องค์กรตั้งอยู่ รวมทั้งรักษา และฟื้นฟูประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีไว้ให้สืบเนื่องต่อไป
- (2) ส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีปรองดองทั้งภายในองค์กร ชุมชน และสังคม
- (3) มีส่วนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เครือข่ายธุรกิจ องค์กรผู้บริโภคร หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ในการพัฒนาองค์กร ชุมชนและสังคม รวมทั้งการแบ่งปันความรู้ และทรัพยากร เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้
- (4) ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้แรงงานและปัจจัยการผลิตในชุมชนและสังคม เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

- (5) เผยแพร่ความรู้และส่งเสริมให้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชุมชนและสังคม

4.4 สิ่งแวดล้อม องค์กรควร

- (1) ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยคำนึงถึงการได้มาของทรัพยากรและการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การใช้และการจัดการของเสีย และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับคนรุ่นต่อ ๆ ไป
- (2) รู้และแสดงให้เห็นถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงานขององค์กร และแสวงหาความรู้ตลอดจนแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการลดและขจัดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น
- (3) มุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และหลีกเลี่ยงการผลิตที่ไม่มีการจัดการหรือการป้องกันมลภาวะ
- (4) ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ศึกษาพลังงานทดแทน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจขององค์กร
- (5) กำหนดแนวทางในการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมถึงการจัดหา การกักเก็บ การควบคุม การบำบัด และการระบาย โดยไม่ทำลายแหล่งน้ำธรรมชาติ และคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนและสังคมที่ดำเนินธุรกิจ
- (6) มีส่วนรวมในการอนุรักษ์ พัฒนาและฟื้นฟูดิน น้ำ และป่า อันเป็นรากฐานของการดำรงชีวิตของชุมชนและสังคม

5. การติดตามเฝ้าระวัง การวัดผล และการทบทวน

องค์กรควรกำหนดวิธีการและติดตามเฝ้าระวัง วัดผล และทบทวนผลการดำเนินงานตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า

- (1) การดำเนินงานขององค์กรสอดคล้องกับกลยุทธ์ วัตถุประสงค์ และนโยบายที่กำหนดไว้
- (2) การดำเนินงานขององค์กรสอดคล้องกับมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม
- (3) กลยุทธ์ วัตถุประสงค์ และนโยบายที่กำหนดไว้ยังมีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก
- (4) มีการป้องกันและการแก้ไข ในกรณีที่ผลการดำเนินงานมีแนวโน้มว่าจะไม่เป็นไปตามนโยบาย กลยุทธ์ วัตถุประสงค์ และมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม

6. การปรับปรุง

องค์กรควรปรับปรุง พัฒนา และขยายผลการดำเนินงานตามมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม อย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง ผ่านนโยบาย กลยุทธ์ วัตถุประสงค์ การติดตามเฝ้าระวัง

การวัดผลและการทบทวนผลการดำเนินงาน การป้องกันและการแก้ไข หรือการมีส่วนร่วมของบุคลากรและ
เครือข่าย

1.10 ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานมาตรฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม (มอก.9999)

1. ใช้เป็นแนวทางเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Transformation) พฤติกรรมของบุคลากรและ
องค์กร โดยการบูรณาการ (Integrate) เข้ากับกระบวนการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลทั้ง
ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเสริมสร้างบุคลากรให้มีพื้นฐานจิตใจอยู่ในระดับพอเพียง
2. ช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงและบุคลากรสามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ
หลักการทรงงานไปช่วยในการปรับปรุงระบบการทำงาน (System) กระบวนการทำงาน (Process) กิจกรรม
ต่าง ๆ (Activities) และการดำเนินชีวิต เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย
3. ช่วยให้องค์กรมีรูปแบบในการบริหารองค์กรเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในยุค
โลกาภิวัตน์ และสามารถเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับเหตุการณ์ในอนาคต ทั้งการบริหารอนาคต (Foresight)
การแบ่งปันให้ผู้มีส่วนได้เสียอย่างสมดุล (Insight) การบริหารกลยุทธ์เพื่อความพอเพียงและความยั่งยืน
(Strategy Management for Sufficiency and Sustainability) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management)
และการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อให้เกิดความสมดุลและความมั่นคงในการดำรงชีวิต (Life Balance)
4. ช่วยให้ผู้บุคลากรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสุขที่แท้จริงในตน โดยมี
องค์กรสนับสนุน เกื้อกูล และแบ่งปันปัจจัยและทรัพยากรที่จำเป็น

ที่มา : www.posttoday.com/business/263287

: www.oie.go.th/assets/portals/1/fileups/2/files/oieshare/oie_share_vol23feb2557.pdf

: www.gotoknow.org/posts/573126

: www.matichon.co.th/columnists/news_1506653

: www.pidthong.org/th/philosophy.php

: <https://th.globallinker.com/bizforum/article/เศรษฐกิจพอเพียงกับธุรกิจ>

: www.dla.go.th/upload/ebook/column/2011/12/1163_4482.pdf

: <http://thailandindustry.com/onlinemag/view2.php?id=319§ion=17&issues=23>

: มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม มอก.9999 เล่ม 1-2556

: www.masci.or.th/service/cert-iso-tis9999/

3.1 จัดทำรายงานการศึกษาเชิงลึกในประเด็นที่อยู่ในความสนใจ (Hot issues) จำนวน 1 ฉบับ

วิธีการดำเนินงาน

3.1.1 กำหนดขอบเขตของการศึกษาเชิงลึก โดยอาจพิจารณาใน 2 แนวทาง ดังนี้

➤ กำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายตามนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม และเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพจะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย และสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น และศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานระบบการจัดการและมาตรฐานอื่น ๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมที่คัดเลือกมา และศึกษาปัญหาอุปสรรคของการประยุกต์ใช้มาตรฐานฯ ดังกล่าว

➤ กำหนดประเด็นของการศึกษาเชิงลึกโดยพิจารณาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกและกระทบกับภาคอุตสาหกรรม และศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานระบบการจัดการและมาตรฐานอื่น ๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องสำหรับการรับมือกับผลกระทบจากประเด็นแนวโน้มดังกล่าวของภาคอุตสาหกรรม และศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้และปัญหาอุปสรรคของการประยุกต์ใช้มาตรฐานฯ ดังกล่าว

3.1.2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของอุตสาหกรรมเป้าหมาย หรือประเด็นที่คัดเลือกมาศึกษาตามข้อ 3.3.1 โดยขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมถึงข้อมูลพื้นฐานอุตสาหกรรม หรือแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกและกระทบกับภาคอุตสาหกรรม มาตรฐานระบบการจัดการ มาตรฐานอื่น ๆ กฎระเบียบการค้าเชิงเทคนิคที่เกี่ยวข้องและอาจมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรม หรือแนวโน้มดังกล่าว เป็นต้น

3.1.3 สัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของการศึกษา เช่น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม นักวิชาการ ผู้ให้บริการ และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับศักยภาพในการประยุกต์ใช้มาตรฐานระบบการจัดการ มาตรฐานอื่น ๆ หรือกฎระเบียบการค้าเชิงเทคนิคในการดำเนินธุรกิจ และปัญหาอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ รวมถึงศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย หรือแนวทาง มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐหรือหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายนั้น

3.1.4 จัดทำรายงานสรุปผลการศึกษาเชิงลึก โดยมีรายละเอียดข้อมูล เช่น ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย หรือประเด็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกและกระทบกับภาคอุตสาหกรรม ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานระบบการจัดการ มาตรฐานอื่น ๆ หรือกฎระเบียบการค้าเชิงเทคนิคที่เกี่ยวข้องและอาจมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรม แนวทางการประยุกต์ใช้มาตรฐานฯ ในการดำเนินธุรกิจ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายในการกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

- การกำหนดประเด็นของการศึกษาเชิงลึก

จากการศึกษานโยบายรัฐ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ อุตสาหกรรมเป้าหมายในการส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ และสถานการณ์ความเคลื่อนไหวในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) การศึกษาเชิงลึกนี้จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและการนำมาตรฐานที่เกี่ยวข้องไปประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติในพื้นที่ของสถานประกอบการอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้แนวทางมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างอย่างยั่งยืน (ISO20400) เพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์และกำหนดนโยบายในการสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมให้มีการนำมาตรฐานระบบการจัดการ/มาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้องไปใช้เพื่อพัฒนาองค์กร

- กำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย

อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ (Industrial Chemicals) เป็นอุตสาหกรรมที่ทำหน้าที่ในการผลิตสารเคมี ซึ่งเป็นวัตถุดิบพื้นฐานสำหรับหลากหลายอุตสาหกรรม ตั้งแต่อุตสาหกรรมการผลิตอาหาร ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ไปจนถึงสิ่งทอและพลังงาน และช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการผลิตสารทำความสะอาด ปรับสภาพ ส่งผลให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและอุตสาหกรรม นอกจากนี้การใช้สารเคมีที่เหมาะสมยังมีส่วนช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และเพิ่มความปลอดภัยในกระบวนการทำงาน

อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก เนื่องจากเป็นรากฐานของอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น เกษตรกรรม ยา และพลังงาน เคมีภัณฑ์สนับสนุนการผลิตสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและเศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ช่วยสร้างงาน เพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรในประเทศ และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างไรก็ตามต้องมีการจัดการด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดเพื่อลดผลกระทบเชิงลบ

อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมห่วงโซ่อุปทาน โดยมีซัพพลายเออร์ภายใต้อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์จำนวนมาก ตั้งแต่ภาคการเกษตร การผลิตสารตั้งต้น เคมีภัณฑ์ขั้นกลาง และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่หลากหลายที่จำเป็นต่ออุตสาหกรรมอื่น ๆ หลายประเภท การจัดการห่วงโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพในอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ เกี่ยวข้องกับการวางแผน การจัดซื้อ การผลิตการจัดเก็บ และการขนส่ง เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพ และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่แข็งแกร่งและยั่งยืน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น **จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและการนำมาตรฐานที่เกี่ยวข้องไปประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติในพื้นที่ของสถานประกอบการอย่างเป็นรูปธรรม โดยเลือกศึกษาแนวทางมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างอย่างยั่งยืน (ISO20400) ในอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ เพื่อให้ภาครัฐมีข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์และกำหนดนโยบายในการสนับสนุนภาคอุตสาหกรรม**

ให้มีการนำมาตรฐานระบบการจัดการ/มาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้องไปใช้เพื่อพัฒนาองค์กร โดยมีแผนการดำเนินงานและการปฏิบัติงานในพื้นที่ ดังนี้

กิจกรรม	ช่วงเวลาดำเนินการ
1. คัดเลือกกลุ่มผู้ประกอบการที่มีศักยภาพในการนำแนวทางมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างอย่างยั่งยืน (ISO 20400) ไปประยุกต์ใช้	แล้วเสร็จ มีนาคม 2568
2. นัดหมายผู้ประกอบการที่คัดเลือก เพื่อประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และกรอบการดำเนินงานของกิจกรรม แลกเปลี่ยนความเห็นและรับทราบความต้องการเบื้องต้นของผู้ประกอบการ ณ พื้นที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการต้นแบบ หรือในรูปแบบออนไลน์ ตามความเหมาะสม	25 มีนาคม 2568
3. ศึกษาวิเคราะห์สถานะและความต้องการด้านมาตรฐานที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจภายใต้มาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างอย่างยั่งยืน (ISO 20400) โดยประชุมร่วมกันกับผู้แทนองค์กร ณ พื้นที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการต้นแบบ หรือในรูปแบบออนไลน์ ตามความเหมาะสม	มีนาคม - พฤษภาคม 2568
4. ประเมินศักยภาพเบื้องต้น (Gap) ของผู้ประกอบการในการประยุกต์ใช้มาตรฐาน กำหนดแผนงานและขอบเขตของการนำมาตรฐานไปใช้ โดยประชุมร่วมกันกับผู้แทนองค์กร ณ พื้นที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการต้นแบบ หรือในรูปแบบออนไลน์ ตามความเหมาะสม	มีนาคม - พฤษภาคม 2568
5. ให้ความรู้ คำแนะนำ และพัฒนาผู้ประกอบการเกี่ยวกับการนำมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง กับขอบเขตการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในองค์กร เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ - การให้คำแนะนำเชิงเทคนิค - การจัดเตรียมความพร้อมด้านระบบมาตรฐาน และ/หรือเอกสาร เพื่อขอการรับรองมาตรฐานหรือการทวนสอบ โดยดำเนินการร่วมกันกับผู้แทนองค์กร ณ พื้นที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการต้นแบบ หรือในรูปแบบออนไลน์ ตามความเหมาะสม	มีนาคม - มิถุนายน 2568
6. จัดทำรายงานการศึกษาเชิงลึกฯ ตามรูปแบบที่กำหนด	มิถุนายน 2568

หมายเหตุ : แผนการดำเนินงาน และช่วงเวลาดำเนินการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม